

HandikappHistoriska Föreningen

Kulturdepartementet

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Ku.md@regeringskansliet.se

Stockholm 2022-06-21

Diarienummer Ku2022/00436

Remissvar

Forum för levande historias framtida inriktning

Ku 2021:A

HandikappHistoriska Föreningens samlade omdöme

HandikappHistoriska Föreningens övergripande synpunkt är att verksamhet som handlar om demokrati, mänskliga rättigheter, hatbrott m m måste omfatta också villkoren för personer med nedsatt funktionsförmåga. Främjande av såväl demokrati och mänskliga rättighet som att motverka hatbrott m m måste baseras på både historiska erfarenheter och företeelser i nutid. Forum för levande historia har en viktig uppgift vad gäller de historiska aspekterna av demokrati, mänskliga rättigheter, hatbrott mm.

HandikappHistoriska Föreningen bidrar gärna med referenser, kunskaper, erfarenheter m m i det fortsatta arbetet med att utveckla Forum för levande historias verksamhet.

HandikappHistoriska Föreningen, HHF

"Den som vill förstå dagens samhälle måste också känna till hur det var förr." www.hhf.se

HHF bildades 1987 på initiativ av Claes G Olsson, etnolog vid Umeå universitet och Rolf Utberg, ledare för projektet Handikapprörelsens historia. Föreningen består av enskilda medlemmar och organisationer som alla har ett intresse av att dokumentera och för framtiden bevara historien om hur människor med funktionsnedsättningar levit, vad som påverkat deras villkor och vilka insatser samhället erbjudit.

När HHF bildades användes begreppet "handikappade" vilket syftade på såväl personer med nedsatt funktionsförmåga som de svårigheter nedsättningarna medförde. Idag används istället begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder. Funktionsnedsättning syftar på personens fysiska, psykiska och intellektuella förmåga medan funktionshinder avser de

HandikappHistoriska Föreningen

begränsningar funktionsnedsättningarna innebär i relation till omgivningen och önskvärda aktiviteter. Även begrepp som funktionsvariationer, normbrytande funktionalitet m fl används i olika sammanhang.

HHF:s verksamhet baserar sig, trots namnet, på aktuell terminologi och aktuella definitioner. HHF verkar för insamling, bevarande och bearbetning av historiskt material och muntliga källor som belyser levnadsförhållanden och samhällets syn på människor med funktionsnedsättning i ett historiskt perspektiv.

HHF är en politiskt och religiöst obunden, ideell organisation. Föreningen har inga egna samlingar. Föreningens handlingar förvaras på Riksarkivet.

HHF:s yttrande över Sveriges museum om Förintelsen

SOU 2020:21

HHF yttrade sig över Sveriges museum om Förintelsen. HHF menar att yttrandet i allt väsentligt är tillämpligt även för Forum för levande historia.

HHF påtalade att personer med funktionsnedsättning också omfattades av förintelsen och därför måste omfattas av museets verksamhet. Personer med funktionsnedsättning hade sannolikt ingen möjlighet att fly och därefter berätta sin historia. En annan aspekt av funktionsnedsättning som också måste lyftas fram är de funktionsnedsättningar överlevande ådrog sig genom umbäranden och flykt. I Sverige sker och har skett mycket som behöver belysas mot bakgrund av Förintelsen, t ex sterilisering, fosterdiagnostik och den förnyade dödshjälpsdebatten.

Brister i tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning är inte i enlighet med FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Lagar och regler för tillgänglighet och användbarhet måste efterlevas och principen om universell utformning tillämpas för såväl fysisk planering och kommunikation som verksamhet. Med universell utformning menas att göra rätt från början, bland annat genom att involvera personer med funktionsnedsättning i arbetet. Bristande tillgänglighet och användbarhet innebär diskriminering.

Forum för levande historia, FLH

FLH:s uppdrag är demokratifrämjande. Uppgiften är att vara ett nationellt forum för främjande av arbetet med demokrati och mänskliga rättigheter. Utgångspunkten är lärdomar från

HandikappHistoriska Föreningen

Förintelsen samt kommunismens brott mot mänskligheten. Det övergripande målet är att stärka viljan hos var och en att aktivt verka för människors lika värde. Ett syfte är att historiemedvetande ska främjas och därmed skapa stärkt handlingsberedskap inför framtiden. Verksamheten är sektorövergripande och ska främst främja barn och ungas demokratiska kompetens.

Utredningens uppdrag var att undersöka hur FLH:s verksamhet påverkas av inrättandet av museum om Förintelsen. Museet, som ingår i Statens historiska museum, har ett historieförmedlande uppdrag. Forumet och museet ska komplettera varandra. Utredningen skulle också belysa FLH:s roll inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

HHF:s synpunkter

Utredningen ger en intressant beskrivning av vikten av att känna till och dra lärdom av historien för framtiden samt behovet av ett didaktiskt perspektiv. Denna beskrivning överensstämmer med det synsätt och de behov HHF upplever.

HHF:s övergripande synpunkter på utredningen och dess förslag är att personer med funktionsnedsättning samt kunskap om deras villkor både i dåtid och nutid måste omfattas av FLH:s demokratifrämjande uppdrag. Såväl demokrati som mänskliga rättigheter omfattar självklart personer med funktionsnedsättning. Dessutom utgör nedsatt funktionsförmåga en diskrimineringsgrund enligt diskrimineringslagen. Funktionsnedsättning, funktionsvariationer, normbrytande funktionalitet m m och därmed följande hinder och andra negativa effekter måste tas upp i alla relevanta sammanhang. HHF menar att utredningen också borde belyst Diskrimineringsombudsmannens och Institutet för mänskliga rättigheters uppdrag.

FLH:s verksamhet baseras på förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten. Utredningen skulle också beakta nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. HHF saknar i detta sammanhang ett resonemang om kulturellt och medicinskt betingat missgynnande o dyl av personer med funktionsnedsättning.

FLH:s verksamhet ska främst inriktas mot barn och ungdomar samt fortbildning av lärare och andra yrkesverksamma. HHF understryker behovet av kontinuerlig uppdatering av en korrekt och mångsidig historiebeskrivning riktad till allmänheten i en nutid där värderingar snabbt kan förskjutas och förändras.

Utredningen har under arbetet haft en dialog med civilsamhälle och andra aktörer. HHF saknar kontakter med instanser som representerar och/eller har kunskap om funktionsvariationer.

Utredningens förslag och HHF:s synpunkter

FLH har påtalat att deras uppdrag är omfattande men finansieras med tidsbegränsade anslag. Utredningen ser fördelar med större långsiktighet. HHF instämmer i att demokratifrämjande uppgifter kräver långsiktighet. Såväl attityd- som beteendeförändringar tar lång tid.

FLH arbetar med breda och övergripande frågor men har ingen strukturerad form för kunskaps- och kompetensinhämtning. Utredningen menar att en sådan behövs. HHF instämmer i att detta behövs men menar samtidigt att det är viktigt att också frågor avseende funktionsvariationer ingår i kunskaps- och kompetensinhämtningen.

4.1.1 – stort behov av verksamheten vid FLH.

HHF instämmer i att FLH har en viktig roll avseende demokratifrämjande arbete med utgångspunkt från Förintelsen.

4.1.2 -- FLH ska inte ha i uppdrag att främja arbete med tolerans.

4.1.3 – FLH ska öka och fördjupa kunskaperna om antisemitism, antiziganism, rasism och intolerans.

HHF befarar att båda begreppen, tolerans och intolerans, är alltför breda för att använda i instruktionstext. Viss tolerans är önskvärd medan annan är förkastlig.

4.1.3 – främja grundläggande demokratiska värden utifrån kunskaper om Förintelsen och kommunistiska regimers och andra brott mot mänskligheten i historien.

HHF menar att tillägget "andra brott mot mänskligheten i historien" ger möjlighet att också ta upp brott mot personer med funktionsnedsättning t ex kulturellt och medicinskt betingade brott såsom tidigare påpekats.

4.2.1 – utveckla och stärka myndighetens utbildningsvetenskapliga kompetens.

HHF är positivt till att FLH:s utbildningsvetenskapliga kompetens stärks. HHF menar samtidigt att myndigheten måste samverka med andra aktörer inom området demokrati, mänskliga rättigheter m m. HHF betonar också vikten av att förvalta, tillämpa och vidarebefordra kunskap inom myndigheter och andra verksamheter.

4.2.2 – ett insynsråd inrättas.

HHF menar att ett insynsråd måste omfatta kunskap om och erfarenhet av funktionsnedsättningar och funktionshinder i olika avseenden.

4.2.4 – samordna och stödja demokratistödjande insatser som genomförs av andra instanser.

4.2.5 – samordna och följa upp insatser som genomförs av andra aktörer för att motverka rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

HandikappHistoriska Föreningen

HHF menar det är angeläget att FLH samverkar med andra aktörer avseende demokrati och att motverka rasism, hatbrott m m. HHF menar emellertid att det är mycket tveksamt att ge FLH en samordnande roll i dessa avseenden eftersom insatserna måste baseras på så mycket mera än de frågor som ingår i FLH:s uppdrag.

Universiell utformning, tillgänglighet och användbarhet

HHF menar att det i FLH:s verksamhet är nödvändigt att kontinuerligt engagera personer med egna erfarenheter av funktionsnedsättning och funktionshinder samt personer som är kunniga inom universell utformning. Likaså måste personer som behärskar dokumenterad erfarenhet, kunskap och lagstiftning kring tillgänglighet och användbarhet vad gäller den fysiska miljön och produkters utformning, kommunikation samt pedagogik, engageras.

HandikappHistoriska Föreningen

Med vänliga hälsningar

Karin Månsson
enligt uppdrag
sekreterare i HandikappHistoriska Föreningen

Kontaktuppgifter

Jan-Peter Strömgren, ordförande	070 917 55 28
Karin Månsson, sekreterare	070 959 15 56